

MÜRİDİZM

Explanatory Paradigm”, *WJ*, XLII/2 (2002), s. 139-173; a.m.f., “Uşurma, Manşür”, *El²* (İng.), X, 920-922; Alev Erkilet Başer, *Ele Geçirilemeyen Toprak Kuzey Kafkasya*, Ankara 2002, s. 182-202; N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* (trc. Nilüfer Epceli), İstanbul 2005, V, 51-53, 56.

SÜLEYMAN ULUDAĞ

MÜRRE SERİYYESİ

(سرية بنى مرة)

Benî Mürre üzerine gönderilen seriyye (8/629).

Medine’ye iki günlük mesafedeki Fedek yakınlarında oturan Benî Mürre kabilesi hicretten sonra Kureyş müşrikleriyle birlikte hareket etmiş ve Hendek Gazvesi’nde müşrik ordusu içerisinde yer almıştı. Hz. Peygamber, Kureyşliler’le beraber hareket etmelerini önlemek amacıyla 7. yılın Şâban ayında (Aralık 628) Beşîr b. Sa’d kumandasında otuz kişilik bir seriyyeyi Mürreoğulları üzerine gönderdi. Beşîr, vadilerine çekilmiş olan Mürreoğulları’nın sürülerini ele geçirecek Medine’ye dönmek üzere yola çıktı. Durumu haber alan Mürreoğulları müslüman askerlere yetiştirildi. Meydana gelen çatışmada yirmi sekiz müslüman şehid oldu. Sağ kurtulanlardan Ulbe b. Zeyd durumu Resûl-i Ekrem’e bildirdi. Ağır yaralanan ve öldü sanılan Beşîr, Fedek’te bir yahudinin yanında tedavi görürken sonra Medine’ye geldi.

Hz. Peygamber, Mürreoğulları’nı cezalandırmak için 200 kişilik bir birlik hazırladı. Bu sırada Gâlib b. Abdullah’ın Mûlevvihoğulları’na karşı yaptığı baskını başarıyla tamamlayarak Medine’ye dönmesi üzerine Resûl-i Ekrem, kumandan tayin ettiği Zübeyr b. Avvâm’ın yerine bölgeyi iyi tanıyan Gâlib b. Abdullah’ı görevlendirdi. 8. yılın Safer ayında (Haziran 629) yola çıkan birlik Fedek’te çatışmanın meydana geldiği alana ulaştığında Gâlib, Ulbe b. Zeyd kumandasındaki on kişilik bir öncü birliği Mürreoğulları’nın konakladığı yerleri öğrenmek için gönderdi. Bir grubun yerini öğrendikten sonra düşmanı gözetleyebileceği mesafeye kadar ilerleyerek karargâh kurdu. Mürreoğulları’nın dinlenmeye çekildiği bir sırada harekete geçilmesini emretti. Kısa zamanda Mürreoğulları’ndan birçok kişi öldürüldü, çok sayıda esir alındı, kabilenin deve ve davar sürüleri ele geçirildi.

Sefere katılan Üsâme b. Zeyd’in, Mürreoğulları’nın müttefiklerinden Benî Cüheyne’nin Hurâka kolundan Mirdâs b. Ne-

hikî kelime-i şehâdet getirmesine rağmen öldürmesi müslüman askerler ve kumandan Gâlib b. Abdullah tarafından hoş karşılanmamıştı. Askerî birlik Medine’ye dönmüş Hz. Peygamber’in sorguya çektiği Üsâme, Mirdâs’ın ölüm korkusuyla kelime-i şehâdet getirmiş olabileceğini söyleyince, “Bari adamın kalbini yararak bu sözünün doğru mu yalan mı olduğuna baksaydın!” dediği. Üsâme’nin Resûl-i Ekrem’in bu sözleri üzerine çok üzüldüğü, “Keşke yeni müslüman olsaydım da böyle bir hadiseye sebep olmasaydım” diyerek bundan sonra “lâ ilâhe illallah” diyen hiçbir kimseyi öldürmeyeceğine yemin ettiği kaydedilmektedir (Buhârî, “Megâzi”, 45; İbn Sa’d, II, 119).

9 (630) yılında Tebük Gazvesi’nden sonra, daha önce müslüman olan Hâris b. Avf başkanlığındaki on üç kişilik Benî Mürre heyeti Medine’ye gelip Hz. Peygamber’le görüştü. Heyet kuraklık ve kıtlık sebebiyle Resûl-i Ekrem’den dua etmesini isteyince Resûlullah da Allah’a yağmur yağdırması için dua etti. Ayrıca Hâris b. Avf’a 12, diğer heyet üyelerine de 10’ar ukyye gümüş hediye edildi (İbn Sa’d, I, 297-298; Köksal, IX, 354-356).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, V, 200; Buhârî, “Megâzi”, 45; Vâkıdî, *el-Megâzi*, II, 443, 723-725; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 271; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 297-298; II, 118-119; Diyarbakır, *Târîhu’l-hamis*, Beyrut 1283, II, 60, 67-68; Nûreddin el-Halebî, *İnsânü’l-uyûn*, Beyrut, ts. (el-Mektebetü’l-İslâmiyye), III, 186, 189; L. Caetani, *İslâm Târîhi* (trc. Hüseyin Cahid), İstanbul 1925, V, 181-184; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), IX, 354-356.

HÜSEYİN ALGÜL

MÜRSEL

(المرسَل)

İsnadında, sahâbi olan râvisi veya diğer râvilerinden biri zikredilmeyen hadis.

Sözlükte “göndermek, salıvermek, bırakmak” anlamındaki **irsâl** masdarından türeyen **mürsel** kelimesi terim olarak “tâbiinden bir râvinin, kendisiyle Hz. Peygamber arasındaki sahâbinin ismini atlayarak naklettiği hadis” mânâsına gelir. Usul âlimleri ve fıkıhçıların kullanımına göre “münkatı”, mu’dal, müdelles ve muallak gibi senedinin herhangi bir yerinden bir veya birden çok râvisi düşen hadis” demektir. Sahâbenin doğrudan Resûl-i Ekrem’den değil başka bir sahâbiden duyduğu, ancak Resûlullah’tan işitmiş gibi naklettiği hadise **sahâbe mürseli**, bir râvinin, çağdaş

olmakla beraber görüştüğü bilinmeyen bir kişiden yaptığı rivayete **el-mürselü’l-hafi** denilmiş, mürsel hadis rivayet eden râvi için **mürsil**, bu şekilde rivayette bulunma eylemi için ise “irsâl” terimi kullanılmıştır.

Mürsel teriminin ilk defa ne zaman kullanıldığı tam olarak belli değildir I. (VII.) yüzyılda, fitneye sebep olan hadiselerin ortaya çıkmasından sonra hadislerin kimden alındığına dair sorular sorulup müsneden muttasıl rivayetler aranmaya başlandığına göre (İbn Ebû Hâtim, I, 28) mürselin de bu sırada ortaya çıktığı düşünülebilir. Bazı şarkiyatçıların mürselin kullanıldığı en eski kaynak olarak Müslim’in *el-Câmi’u’s-şâhih*’inin mukaddimesini göstermeleri (*El²* [İng.], VII, 631), onların isnadın daha sonraları uydurulduğu şeklindeki tezlerini ispata yönelik olup senedin teşekkül tarihini geç dönemlere çekme çabalarının sonucudur. Mürsel hadisin artık arandığı tâbiin neslinde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Zira âdil kabul edilen sahâbilerin birbirlerinden nakilde bulunurken sened zikretmelerine gerek görülmezken tâbiilerin hem birbirlerinden hem sahâbilerden nakilde bulunmaları hadisi kimden aldıklarını araştırmayı gerekli kılmış, onların senedde zikretmediği şahsın sahâbe olması dolayısıyla hadisçilerin kullandığı anlamdaki mürsel hadis terim anlamını ilk asrın sonlarında kazanmıştır. Mürsel hadis rivayet ettikleri bilinen ve mürsellerinin makbul olup olmadığı tartışılan meşhur hadis imamlarının genellikle tâbiin tabakası içinde yer alması da bunu göstermektedir.

Hadis kaynaklarında mürsel hadislerin varlığı ile, ilk dönem muhaddislerinden bir kısmının mürsel hadis rivayetiyle meşhur olması hadis tarihi araştırmacıları tarafından tartışılarak farklı şekillerde yorumlanmış, irsâle başvurmanın değişik sebepleri olduğu ileri sürülmüştür. 1. Hadisin kendisinden alındığı kişinin zabtı zayıf, isnada önem vermeyen biri olması gibi sebeplerle veya hadisi alandan yaşça küçük olduğu için râvinin adını gizlemek maksadıyla hadis mürsel olarak rivayet edilebilir. Ayrıca politik ve ideolojik baskılar yüzünden râvinin adı verilmeyebilir. Siyasî sebeplerle yapılan irsâlin örneklerinden biri, Hz. Ali taraftarı olan Hasan-ı Basrî’nin Hz. Ali’den duyduğu hadisleri, Emevî Valisi Haccâc b. Yûsuf es-Sekaffî’nin zulmünden çekindiği için Hz. Peygamber’den duymuş gibi rivayet etmesidir (İbn Hacer, *Tehzîbü’t-Tehzîb*, II, 266-267). 2. Hadisin meşhur veya isnadının çok olması gibi sebeplerle râvinin zikredilmesine gerek duyulmayabilir.